

# DRETS HUMANS I DEMOCRÀCIA MUNDIAL

**JEAN ZIEGLER**

Suïssa

I. Per a un banquer de Wall Street o de Zuric, un sac d'arròs és una mercaderia com qualsevol altre. El seu preu de cost (de transport, d'assegurança, d'emmagatzematge, etc.) només el pot determinar el lliure joc del mercat, per ser més precisos, per l'especulació a la Borsa de Matèries Primeres agrícoles de Xicago on diàriament es fixen els preus de gairebé tots els aliments que existeixen sobre la Terra. Per l'afamat, en canvi, l'accés a una alimentació quotidiana adequada, que li garanteixi una vida física i psíquica satisfactòria, digna i lliure d'angoixes, és una qüestió de vida o mort.

Cada dia moren 100.000 persones de fam o bé per les seves conseqüències immediates. La xifra va assolir els 36 milions l'any 2002. Cada set segons hi ha un nen menor de 10 anys que mor de fam. Cada quatre minuts hi ha una persona que perd la vista a causa de la manca de vitamina A. Hi ha 840 milions de persones greument infraalimentades, mutilades per la fam permanent.

Això succeeix en un planeta curull de riquesa. La FAO està dirigida per un home valent i summament competent, Jacques Diouf, el qual afirma que amb el nivell de desenvolupament actual de les seves forces de producció agrícola, el planeta podria proveir sense cap problema l'alimentació de 12 milions d'éssers humans, o sigui el doble de la població actual del món.

Conclusió: aquesta matança diària causada per la fam no obeeix de cap de les maneres una fatalitat. Rera cada víctima hi ha un assassí. L'actual ordre mundial no només és mortífer, sinó que també és absurd. La matança passa enmig d'una normalitat glacial.

L'equació és ben senzilla: tothom que té diners menja i viu. Qui no en té pateix, es converteix en un invàlid o mor. No es tracta pas de fatalitat. Tothom que mor de fam és assassinat.

Més de 2.700 milions d'éssers humans viuen en allò que el PNUD anomena "misèria absoluta", sense ingressos fixos, sense feina, sense prou aliments, sense allotjament adient, sense aigua potable, sense escola.

La globalització dels intercanvis de mercaderies, de serveis, de capitals, de patents durant els darrers deu anys ens ha portat a l'establiment d'una dictadura mundial del capital financer. Les reduïdes oligarquies transcontinentals, que retenen el capital financer, dominen el planeta. L'ONU

ha inventariat una mica més de 60.000 societats privades transcontinentals. Les 200 més poderoses han controlat l'any 2002 més del 23% del producte mundial brut (o sigui de tota la riquesa produïda en el planeta al llarg d'un any).

Franz Kafka va escriure aquesta enigmàtica frase: "Lluny, lluny de tu es desenvolupa la història del món. La història mundial de la teva ànima".

Els senyors del capital financer mundialitzat exerceixen un dret de vida i mort sobre milers de milions d'éssers humans. Mitjançant les seves estratègies d'inversió, les seves especulacions borsàries, les aliances que estableixen i les campanyes de conquesta de mercats que organitzen, dia rera dia decideixen qui té dret a viure en aquest planeta i qui hi està condemnat a morir.

En aquesta descripció hi manca una dimensió del patiment humà: la de l'angoixa que tortura a qualsevol ésser famolenc des del moment que es desperta.

Com podrà assegurar la subsistència dels seus i alimentar-se ell mateix en el transcurs del dia que comença?

Viure amb aquesta angoixa a les entranyes, dia rera dia, nit rera nit, és tal vegada més terrible encara que suportar les múltiples malalties i dolors físics que afecten el seu organisme infraalimentat.

II. Jean-Jacques Rousseau va escriure: "Entre el dèbil i el fort hi ha la llibertat que oprimeix i la llei que allibera". Per reduir les conseqüències desastroses de les polítiques de liberalització i de privatització dutes a l'extrem que practiquen els amos del món i els seus mercenaris (FMI, OMC), l'ONU va decidir crear i possibilitar la presentació davant dels tribunals un nou dret de l'ésser humà: el dret a l'alimentació.

La definició d'aquest nou dret implica el següent: el dret a l'alimentació és el dret a tenir accés regular, permanent i lliure, ja sigui de forma directa o mitjançant adquisicions monetàries, a una alimentació quantitativa i qualitativament adequada i suficient, d'acord amb les tradicions culturals del poble al qual pertany el consumidor i que garanteixi una vida física i psíquica, individual i col·lectiva, lliure d'angoixes, satisfactòria i digna.

Tots els drets humans (DDHH) són universals, interdependents i equivalents. Evidentment no es tracta

d'oposar els drets polítics i civils de l'ésser humà als drets econòmics, socials i culturals. La voluntat d'imposar mitjançant la justícia un dret humà a l'alimentació prové d'una evidència que Bertolt Brecht resumeix en els següents termes: "Una papereta de vot no alimenta el famolenc".

Desgraciadament els DDHH no surten del dret positiu. Això significa que encara no existeix cap tribunal internacional que faci justícia al famolenc, que defensi el seu dret a l'alimentació, que sancioni el dret a produir per ell mateix els seus aliments o de procurar-se'ls per mitjà d'adquisicions monetàries i que protegeixi el seu dret a la vida.

III. Boutros Boutros-Ghali, secretari general de l'ONU fins el 1997, va escriure: "Com a instruments de referència, els DDHH constitueixen el llenguatge comú de la humanitat mercès al qual tots els pobles poden comprendre els altres i escriure la seva pròpia història. Els DDHH són, per definició, la darrera norma de qualsevol política (...). Són per la seva pròpia essència, drets en moviment. Tenen alhora com a objectiu expressar manaments immutables i enunciar un moment de la consciència històrica. Així doncs, en el seu conjunt, són absoluts i localitzats. Els DDHH no són el denominador comú menys important de totes les nacions, ans el contrari, són el que jo designaria com a la irreductibilitat humana, l'essència dels valors que ens permeten afirmar que som una sola comunitat humana".

Parafrasejant Hegel, jo hi afegiria que els DDHH –tant els drets civils i polítics, com els drets econòmics, socials i culturals– constitueixen l'Absolut en relació, l'Universal concret. En aquest precís moment són l'horitzó de la nostra història. Però un dret de l'ésser humà la validesa del qual no és sancionada concretament per cap força, queda reduït a una existència fantasmagòrica.

IV. Tot va bé mentre governs com el del president Luis Inácio Lula da Silva al Brasil mobilitzin per voluntat pròpia tots els recursos de l'Estat per garantir a cada ciutadà el seu dret a l'alimentació. Sud-àfrica és un altre exemple en aquest sentit ja que allà el dret a l'alimentació està inclòs a la Constitució. La qual estableix la creació d'una Comissió Nacional dels Drets de l'Ésser Humà composta amb paritat per membres nomenats per les organitzacions de la societat civil (esglésies, sindicats i moviments socials diversos) i membres designats pel Parlament. La Comissió té competències molt extenses. Pot apel·lar davant del Tribunal Suprem en contra de qualsevol llei votada pel Parlament, qualsevol decisió presa pel govern

i qualsevol mesura aplicada per una empresa privada que constitueixi una violació del dret a l'alimentació. La víctima de la denegació d'aquest dret (individual o col·lectiva) es dirigeix a la Comissió que realitza una investigació preliminar que, si el cas ho justifica, presenta una acció d'anul·lació davant del Tribunal Suprem.

Des de la seva entrada en vigor fa cinc anys, la Comissió ja ha assolit victòries importants. Pot intervenir en tots els àmbits relatius a la denegació del dret a l'alimentació: desposseir un camperol de les seves terres; autorització donada per un municipi a una societat privada per a la gestió de l'aprovisionament d'aigua potable que impliqui preus prohibitius pels habitants més pobres; desviament per part d'una societat privada de l'aigua de regadiu en detriment dels agricultors; manca de control de la qualitat dels aliments venuts en barris de barraques, etcètera.

Però, ¿quants governs hi ha, especialment en el Tercer Món, la preocupació quotidiana prioritària dels quals sigui el respecte del dret a l'alimentació dels seus ciutadans? I resulta que en els 122 països que formen el que anomenem Tercer Món hi viuen actualment 4.800 milions dels éssers humans que habitem actualment la terra.

A moltes regions del món, les innombrables víctimes de les violacions del dret humà a l'alimentació encara no tenen avui dia cap recurs digne d'aquest nom. Pateixen i moren en mig del silenci i de l'anonimat. La feina d'un relator especial s'assembla doncs al de Sísif, fill d'Eol i fundador mític de Corint. El mínim avenç realitzat en qualsevol lloc del món queda immediatament compensat pel salvatgisme i el menyspreu d'altres governs a d'altres parts del planeta.

V. Els nous amos del món tenen pànic dels DDHH. Els temen tant com el dimoni a la creu ja que es evident que una política econòmica, social i financera que es prenguéss al peu de la lletra tots els DDHH acabaria de soca-rel amb l'ordre absurd i assassí del món actual i produiria necessàriament una distribució més equitativa dels béns, satisfaria les necessitats vitals de la gent, la protegiria contra la fam i la relleviria de bona part de les seves angoixes.

En la seva consumació, els DDHH són, doncs, l'encarnació d'un món totalment diferent, solidari, despulat de menyspreu i més favorable a la felicitat.

Els DDHH –ja siguin polítics i civils, econòmics, socials o culturals, tant individuals com col·lectius– són universals, interdependents i indivisibles. Són l'horitzó de la nostra lluita per la democràcia.